

Az volt a szándékom, hogy átadok neki egy aide memoire-t a mai magyarországi helyzetről, illetve ezt illető saját véleményemről. Miután holnap visszatérek Magyarországra, itt mellékelem ezt a memorandumot² azzal a kéréssel, hogy adja át Mr. Bevinnek.

¹ Nem ismerjük P. F. Kinna, illetve a FO június 20-i levelét és az előzményeket sem. Károlyi június 9. körül érkezett Londonba, de nem tudjuk, mikor kérte a kihallgatást Bevintől. Londoni címként saját házáat (6 Church Row) tüntette fel. Mindenesetre közvetítőket keresett, mert M. Philips Price képviselő június 19-én levélben tájékoztatta a Foreign Office-t (Hector MacNeilt) Károlyival folytatott beszélgetéséről. Károlyi szidta a Marshall-tervet, elmondta, hogy az MKP választójogi reformot akar, amely nemcsak a fasiszta szervezetek tagjait, de családjukat is megfosztaná a választójogtól, és azt bizonygatta: neki Ries igazságügy-miniszter dokumentumokat mutatott arról, hogy valóban ellenforradalmi fegyveres puccs készült a szovjet hadsereg távozása esetére. (PRO FO 371/67 177.)

Miután Károlyi hazautazott, a FO a budapesti követséget kérte, hogy küldjön neki leveléért és a memorandumért egy köszönőlevelet – ezt sem ismerjük. Bevin elutasító magatartásának oka nyilvánvaló: egyrészt a kiéleződött diplomáciai viszony és Károlyi csatlakozása a magyar kormány álláspontjához ebben és az „összeesküvés”, Nagy Ferenc stb. ügyében. Másrészt tudtak párizsi követnek történt kijelöléséről, s amíg Párizs nem fogadta el hivatalosan, addig sem diplomatának, sem magánszemélynek nem tekinthették. Az előadói ivre G. T. C. Campbell referens ezt jegyezte fel június 28-án: „Úgy tudom, teljesen valószínű, hogy visszatérése után egy diplomáciai megbízatást kap, és memorandumuma azt a vágyat fejezi ki, hogy összhangban legyen a jelenlegi rezsimmel.” Valószínűleg maga Bevin jegyezte fel ugyanerre az előadói ivre július 4-én: „Úgy hiszem párizsi követnek jelölték ki.”

² A hétoldalas memorandum eredetije az ügyiratban található. G. Campbell így foglalta össze lényegét: „Nagyon kritikus a Kiszgazdapárttal szemben, elítéli Mr. Nagyot, közli velünk, hogy Magyarországon még most is szabadság van, és állítja, hogy az új magyar demokrácia nem kíván ellentétbe kerülni a Nyugattal.” A június 23-ról datált memorandumot Károlyi maga fogalmazta, s bár lényegét tekintve Rákosiék álláspontját tükrözi, nem voltak még olyan személyes kapcsolatban, hogy megbeszélte volna velük. A memorandum gondos angolsággal, de Magyarországon használatos klaviatúrájú írógépen íródott, ezért lehet, hogy itthonról vitte magával, de leírhatta számos londoni magyar barátainak valamelyike is – Károlyi nem tudott gépelni. A memorandum lényege: Nagy Ferenc miniszterelnök puccsot készített elő saját kormánya megdöntésére. Károlyi elszántsága, hogy támogassa a hivatalos politikát, nem fojthatta el kétélyeit, s leírja: „A külföldi közvélemény nehezen értheti meg, hogyan szervezhet egy többségi párt összeesküvést önmaga ellen.” Ezután azonban mégiscsak megpróbálja bebizonyítani ezt a képtelenséget, mindenesetre intelligensebben, mint pl. a kommunista sajtó, hivatkozva arra, milyen erős még az antidemokratikus jobboldal befolyása, amit a békekonferencia magyarelles döntései csak erősítettek. Kifejti, milyen heterogén alakult a Kiszgazdapárt, amely választási győzelmét annak köszönheti, hogy a Szövetség Ellenőrző Bizottság megtiltotta jobboldali pártok indulását az 1945-ös választáson, s azok szavazatait így a Kiszgazdapárt nyerte el, s ez az aránytalanság lett minden későbbi komplikáció forrása. Hangsúlyozza, hogy az új kormány is koalíciós lesz, s mindent megtesz a jó kapcsolatért a Nyugattal, hiszen a KP nem is törekedhet teljhatalomra egy agrárországban. Szerencsétlen ötlete annak bizonygatása, hogy a horthysta reakció a diplomáciai területen a legerősebb, hiszen a Foreign Office együttműködött a pár héttel előbb leköszönt magyar követekkel. Érveit nyilvánosan is előadta, nyilatkozatában a *Manchester Guardian* részére, amely 1947. június 21-én jelent meg. Ebben a fentiek mellett azt is elmondta, hogy nem helyesli az idő előtti választások kiírását, viszont helyeselné a csatlakozást a Marshall-tervhez „ha azt nem kötik politikai feltételekhez”. (A nyilatkozat teljes szövege: *PIL 704. f. 243. ó. e.*) A nyilatkozat utóbbi kitételeit itthon kifogásolták, mentegetőznie kellett miattuk.

299. KÁROLYI MIHÁLY KÁROLYI MIHÁLYNÉHOZ

(Budapest, 1947. június)

Most beszéltem Böhm-mel. Döntés ügyemben még nem volt, de csaknem bizonyos, h. egy-két nap múlva Párizs nekem lesz kiosztva. Nem várhatlak – holnap 1-kor jön Mihályfi hozzám ebben az ügyben.¹

PIL 704. f. 181. ó. e. (eredeti)

¹ A levél június utolsó napjaiban íródott, amikor már elhatározták, hogy Károlyi lesz a párizsi követ.

Velics követ 1947. július 6-án a következő feljegyzést adta a KÜM elnöki osztályának: „Szombaton július 5-én 14 órakor Sebestyén követ úr titkára útján vett utasításra tegnap 17 órakor felkerestem Gauquié francia követet, és Károlyi Mihály számára az agrément kieszaközlését kértem. A szokásoknak megfelelően nála hátrahagyott feljegyzés csak az életrajzi adatokat tartalmazta. Azt, hogy a magyar kormány valakit egy bizonyos országba követnek óhajt küldeni, és hogy számára az agrément-t kéri, nem szokás írásban lefektetni.” (KÜM irattára. Károlyi szem. dosszié)